

KOHTUNIKE XVII KORRALISE TÄISKOGU PROTOKOLL

Tallinnas, 8.-9. veebruaril 2018

Täiskogule eelnes 8. veebruaril 2018 Riigikohtu esimehe vastuvõtt Vene Teatris, kus anti üle Kohtute aumärgid.

Kohtute aumärgi pälvimid Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Mati Kartau ja Harju Maakohtu esimees kohtunik Meelis Eerik.

Täiskogu algas 9. veebruaril 2018 kell 9.30 *hotelli Olümpia konverentsikeskuses*.

Juhatas: Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees
Protokollis: Kadri Nõmm, Riigikohtu sekretär

Täiskogul osalenud kohtunike nimekiri on lisatud protokollile (lisa nr 2).

Teised kohal viibinud: Lilianne Aasma, Marko Aavik, Jüri Adams, Marju Agarmaa, Tiina Ereb, Anu Ernits, Steven-Hristo Evestus Mall Gramberg, Kai Härmand, Jüri Ilvest, Ülle Jänes, Siret Jürgenson, Küllike Jürimäe, Hurma Kiviloo, Evi Kool, Maie Kram, Maris Kuurberg, Lea Kuuse, Madis Kägu, Irma Külavee, Karin Leichter, Toomas Lillsaar, Kaidi Lippus, Uno Lõhmus, Valeri Lõõnik, Aili Maasik, Lauri Madise, Ülle Madise, Rait Maruste, Madis Metelitsa, Mare Merimaa, Marcus Niin, Jaano Odar, Jüri Paap, Lavly Perling, Heino-Vello Pihlak, Ene Randmäe, Ester Reimand, Urmas Reinsalu, Liina Reisberg, Avo Roosvalt, Katrin Saar, Tõnis Saar, Leo Sarnet, Mai Saunanen, Marge Tamme, Sirje Tromp, Silvia Truman, Andraš Tšitškan, Hannes Vallikivi, Marion Vakker, Kersti Vosman.

Riigikohtu esimees Priit Pikamäe teatab, et täiskogu alguseks on registreerunud 143 kohtunikku.

P. Pikamäe teeb teatavaks täiskogu sekretariaadi koosseisus: Liis Lindström, Liis Ehrminger, Kristi Jakobsoo, Liis Jugaste, Kadri Nõmm, Ene Pellja, Kerdi Raud, Signe Rätsep ja Merje Talvik.

P. Pikamäe: Varem jagatud päevakorda ei ole muudatusi tehtud. Kas kellelgi on päevakorra osas täiendusi? Kas keegi on väljasaadetud päevakorra kinnitamise vastu?

Vastuhääli ei ole.

OTSUSTATI: Kinnitada päevakord. Kohtunike täiskogu on rakendatud.

Kinnitatud päevakord:

9.45–10.45 **Riigikohtu esimehe ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust**
(KS § 38 lg 3 p 1)

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees

Justiitsministri ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust
(KS § 38 lg 3 p 1)

Urmas Reinsalu, justiitsminister

10.45–11.30 **Ametkonnad ja ametnikud Eesti riigi loomisel**

Ago Pajur, Tartu Ülikooli Eesti ajaloo dotsent

Toomas Anepaio koostatud biograafilise leksikoni „**Kohtunikud, kohtu-uurijad ja prokurörid 1918–1940**“ esitlus

11.30–12.00 *Kohvipaus*

12.00–12.30 **Eetikanõukogu kui sõltumatu kutse-eeetika hindaja roll asutuse väärtushinnangute kujunemisel**

Steven-Hristo Evestus, juhtiv riigiprokurör ja prokuröride eetikanõukogu esimees

12.30–13.15 **Advokaadi kutse-eeetika pragmaatika**

Martin Tamme, vandeadvokaat ning advokatuuri eeetika- ja metoodikakomisjoni esimees

Valimisnimekirja tutvustamine (kohtunikueksamikomisjon, kohtute haldamise nõukoda)

13.15–14.15 *Lõuna ja omavalitsusorganite valimine*

14.15–15.00 **Kohtuniku eeetikakoodeksist praktilise eeetiku pilguga**

Aive Pevkur, praktilise eeetika õppejõud ja ekspert

15.00–16.00 **Paneeldiskussioon – kohtunikuks olemise filosoofia ja eeetika**

Arutelu juhatab Harju Maakohtu esimees Meelis Eerik, osalevad kohtunikud Jüri Põld, Kai Kullerkupp, Rutt Teeveer ja Andres Parmas.

16.00–16.15 **Valimistulemuste kuulutamine**

Riigikohtu esimehe lõpusõnad

TÄISKOGU ISTUNGI KÄIK

1. Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe ettekanne (lisa nr 3)

2. Justiitsminister Urmas Reinsalu ettekanne (lisa nr 4)

3. Ametkonnad ja ametnikud Eesti riigi loomisel

Ago Pajur, Tartu Ülikooli Eesti ajaloo dotsent (lisa nr 5)

P. Pikamäe: Mis asi on šapirograaf?

A. Pajur: Tolleaegne paljundusnasin, aga kuidas see just täpselt töötas, ei oska mina Teile tehniliselt seletada.

4. Toomas Anepaio koostatud biograafilise leksikoni „Kohtunikud, kohtu-uurijad ja prokurörid 1918–1940“ esitlus

Riigikohtu esimees Priit Pikamäe ja Riigi peaprokurör Lavly Perling tutvustavad leksikoni „Kohtunikud, kohtu-uurijad ja prokurörid 1918–1940“.

11.30–12.00 *Kohvipaus*

5. Eetikanõukogu kui sõltumatu kutse-eeetika hindaja roll asutuse väärtushinnangute kujunemisel

Steven-Hristo Evestus, juhtiv riigiprokurör ja prokuröride eetikanõukogu esimees (lisa nr 6)

M. Kram (emeritkohtunik): Kas eetikanõukogu arutelud on ka meediasse jõudnud? Kuidas te tagate, et need sinna ei jõuaks? Ajakirjanikel oleks väga põnev neid teemasid teada.

S-H. Evestus: Nii eetikanõukogu juht kui ka eetikanõukogu liikmed ei ole neid teemasid avalikkuse ees käsitletud. Ei ole nii, et eetikanõukogu juht analüüsib neid teemasid mõnes väljaandes. Need olulised näited, mis ma välja tõin, need jäävad asutuse seinte vahele. Ja nendes, mis asutusest välja jõuavad, nende kohta avaldab ka asutus oma seisukohti. Kui sellele viimasele näitele tuli kaasa ka distsiplinaarmenetlus, siis läbi selle kajastus ka prokuratuuri hukkamõistetv seisukoht. Kas pidasite seda silmas, et mil määral saab seda kommenteerida?

M. Kram: Kuidas suudate ära hoida, et see informatsioon välja ei läheks?

S-H. Evestus: Ei, ega meil ei olegi midagi selle vastu, et need seisukohad välja läheks. Me ei anna selliseid seisukohti, mille pärast häbenema peaks. Ilmselt ongi seisukohti, mis on mingeid teid pidi välja läinud ja ajakirjanik ongi teada saanud prokuratuuri etteheitest prokurörile. Kui probleemid jõuavad avalikkuse ette, siis meil peabki olema endal ka omapoolne reaktsioon välja öelda. Need näited, millest ma rääkisin, ei ole eetikanõukogust välja jõudnud. Aga nõukogu rolliks on tagada seda valmisolekut selleks, kui see tabab asutuse juhtkonda ja küsitakse tagasisidet prokuröride konkreetsete tegevuste kohta. Ja kui neid juhtumeid on juba jagatud eetikanõukoguga, siis nõukogu saab täita nõuandvat rolli koos avalike suhete osakonna ja juhtkonnaga.

M. Kram: Ja siis te asutegi kaitsma seda inimest, kui ta seda väärrib?

S-H. Evestus: Jah, kui inimene seda väärrib, siis tuleb seda inimest ka avalikkuse eest kaitsta.

R. Maruste (endine Riigikohtu esimees): Selline nõustav kogu on väga vajalik ja asjakohane. Väga hea, et ta teil olemas on ning loodan, et ka kohtunikel saab see varsti olema. Nimetasite, et selle kogu liikmeteks on viis tegevprokuröri. Kas oli arutlusel ka, et see kogu võiks olla laiem st et sinna kuuluksid ka emeriteerunud prokurörid või kolleegid advokatuurist või mõni liige kohtu poolt? Kas see oli teadlik valik või kuidas eetikanõukogu koosseis kujunes?

S-H. Evestus: Ma ei viibinud üldkogul, kus prokuröride eetikakoodeks vastu võeti. Mulle tundub, et kõik nõustusid sellega ja suuremat arutelu selle üle ei olnud. Arvan, et oli vajalik luua asutusesisene kogu, kes annab hinnanguid. Distsiplinaar- ja atesteerimiskomisjonis on liikmed väljastpoolt tagatud. Eetikanõukogu põhimõtteks oli, et see jääks prokuratuurikeskseks. Ma ei tea kas keegi hakkab sellele tähelepanu juhtima ja keegi ei ole mulle ka seda etteheidet teinud. Aga mul endal on tekkinud küsimus, et kui ma olen ka juhtkonna liige, siis kas on õige säilitada eetikanõukogu liikme ja eetikanõukogu juhi roll. Kas see võib tekitada asutuse sees vastuolu, et meie poole pöördumine tähendab justkui ka juhtkonna poole pöördumist ja selle järel ka juhtkonna poolset hukkamõistu. Pigem tuleb ka kohtunike puhul mõelda seda, et eetikanõukogu liikmed ei oleks kohtumajade juhid, kes annavad alluvate kohta seisukohti. Ma arvan, et see oleks üks asi, mis meil tuleb korda ajada

V. Saarmets (Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik): Kui tihti pöörduvad prokurörid eetikanõukogu poole? Kas see on ka realselt toimima hakanud?

S-H. Evestus: See oli üsna sagedane esimesel paaril aastal. Pean ausalt tunnistama, et viimase pooleteise aasta jooksul on see vähenenud ja pean silmas ka selle kaitsvat rolli ehk siis mõjutamisest ja ähvardamistest teavitamist. Ja ka teistpidi ringiga ei ole sisse tulnud selliseid teemasid, mis siis omakorda viitaksid, et neist ei ole julgetud rääkida usaldamatusest selle nõukogu liikmete või nõukogu tegevuse vastu. Esimesel kahel aastal oli meil väga palju küsimusi ja sai selgeks ka huvide konflikti ja kõrvaltegevuste temaatika..

V. Lõõnik (emeritkohtunik): Tallinnas avatakse uus kohtumaja, kus nii kohus kui prokuratuur asuvad ühes hoones. Kas see on eetiline ja õige, et need asutused ja inimesed asuvad samas hoones?

S-H. Evestus: Ma küsiksin kohe vastu, et mida tegevkohtunikud sellest arvavad. Mõned teist ju töötavad juba praegu sellistes majades ja puutuvad kokku nii prokuröride kui kaitsjatega. Kas siis joostakse üksteise eest ära, jäetakse kohvikus lõuna pooleli? Ma ei usu, et see nii on. Toon näiteks, et kui ma pärast istungit satun kohvikusse lõunale ja samal ajal on seal ka kohtunik või kaitsja, siis samasse lauda ma ei lähe. Ja kui parasjagu on tegemist avalikkuse huvi all oleva istungiga, pean ma iga oma sammu jälgima, et vältida väiksematki olukordade tekkimist mis viitaks või näiks kahtlasena. Eks seda tuleb vältida, aga sõnum ei saa kindlasti olla see, et kohtunikud peaksid prokuröride ja advokaatide eest põgenema ja vältima igasuguseid kokkupuuteid nendes ühistes majades.

D. Liiv (Tallinna Halduskohtu kohtunik): Kas ja kui palju tuleb eetikanõukogus lahendada majandushuvidega seotud küsimusi?

S-H. Evestus: Ikka tuleb ka selliseid küsimusi ette. Prokurörid on informeerinud eetikanõukogu ja peaprokuröri majandustehingutest või äriühingute juhtorganitesse nimetamisest. Teatud juhtudel on eetikanõukogu käest arvamust küsitud, aga need tegevusalad ja teemad ei ole olnud ükski selline, mis oleks hukkamõistu või kriitikat pälvinud. Aga me oleme neid juhtumeid hinnanud.

N. Parrest (riigikohtunik): Kas te töötate ainult avalduspõhiselt või otsite ise endale tööd nähes näiteks olukorda, kus te tunnete et nüüd on see koht kus te peaksite oma seisukoha välja ütleva?

S-H. Evestus: Otsime ka ise endale tööd sellistes olukordades, kus me tegelikult juba näeme, et asi on üsna kriitiline. Me arvame sellise teguviisi põhjenduseks olevat selle, et enne kui tulevad karistusotsused võiksorganisatsioonisiselt need küsimused läbi rääkida ja vastavalt siis selle etteheite või õigustuse põhjendused leida.

6. Advokaadi kutse-eetika pragmaatika

Martin Tamme, vandeadvokaat ja advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni esimees (lisa nr 7)

D. Liiv (Tallinna Halduskohtu kohtunik): Jäi kõlama huvitav dilemma advokaatide jagunemisest: on olemas kohtuadvokaadid ja diile tegevad advokaadid. Kas neil advokaatidel on ka erinev eetikastandard ja kuidas te nendega konkreetsel juhul käitute?

M. Tamme: Jagame veel kohtuvaidlejad kaheks: vaidlejad-vaidlejad ja vaidlejad-lahenduste inimesed. Kindlasti olete mõlemat tüüpi kohanud ka kohtusaalis. Paraku nii see on, et oleme oma elukutse ohvrid. Aga siin on ka oluline see avatud suhtlemine ja suhtumine. Kui me üksteise rolle suudame paremini mõista ja seda ka advokaadid omavahel, siis on lihtsam edasi jõuda. See eelviidatud jagamine toimub praktilistel põhjustel, sellised me oleme.

Liis Lindström tutvustab valimisnimekirja ja valimiste korda.

13.15-14.15 Lõuna ja omavalitsusorganite valimine. Hääletamine lõppes kell 13.43

7. Kohtuniku eetikakoodeksist praktilise eetiku pilguga

Aive Pevkur, praktilise eetika õppejõud ja ekspert (lisa nr 7)

8. Paneeldiskussioon – kohtunikuks olemise filosoofia ja eetika

P. Pikamäe: Panelistide ringis on toimunud muudatus. Seoses riigikohtunik Jüri Põllu eemalejäämisega osaleb paneeldiskussioonis riigikohtunik Viive Ligi.

Arutelu juhatab Harju Maakohtu esimees **Meelis Eerik**, osalevad riigikohtunik **Viive Ligi**, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik **Kai Kullerkupp**, Tartu Maakohtu kohtunik **Rutt Teeveer** ja Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik **Andres Parmas**.

Meelis Eerik tutvustab paneliste ja järgneb arutelu.

A. Miilaste (Tartu Maakohtu kohtunik): Lihtsalt ettepanek, et teeme mittetulundusühingu. Miks me ei võiks teha mittetulundusühingut, Euroopast raha taotleda, oleks vastus, oleks inimesed palgale võetud. Ja kui inimesele palka maksad, siis saab ka nõuda.

A. Parmas: Tahtsin lihtsalt öelda, et see mittetulundusühing on olemas ja selle nimi on Kohtunike Ühing.

J. Luik (riigikohtunik): Mind veidi kummastas teadasaamine, et kohtunikueksami komisjon teeb eetilistes küsimustes teste. Ma saan nii aru, et testi vastused on kas ei või jah. Siin on üks asi, millele tahan tähelepanu juhtida. Käske ja keelde ei saa siin kaaluda. Tuleb teha seda, mida eetikareegel või käsk ütleb. Siin ma toongi näiteid Inglise kohtunike praktikast eetiliste küsimuste lahendamisel.

Inglise kohtunik pöördus eetikakomisjoni poole ja tahtis teada, kas kohtunik võib õhtul käia restoranis pidutsemas. Vastus oli: jah võib küll, kui see restoran asub piisavalt kaugel kohtumajast.

Teine näide. Kõrgemale kohtule esitatakse kaebus kohtuotsuse tühistamiseks. Kaebuses on ainult üks väide: kohtunik magas istungi ajal. Kõrgem kohus otsustas järele pärida, kas kohtunik ainult tukastas mõne korra või magas terve istungi maha. Sest see on ju nii inimlik, et kohtunik vahepeal tukastab. Siis saadi päringule vastus, kus selgus et kohtunik magas istungi täiesti maha. Kõrgem kohus ütles, et see otsus võib olla kuitahes õige aga see tuleb tühistada.

Sellised lood siis käskude ja keeldudega.

I. Pilving (riigikohtunik): Ma integreeriks paneeli sellise küsimusega: kui riigiprokurör nägi ohtu selles, et keegi juhtkonnast hakkab eetikakomisjoni kaudu midagi suunama või jääb selline mulje, siis kas te vastupidist ei kardate, et eetikakomisjon teeb kohtujuhile ära?

M. Eerik: Saan vastata Harju Maakohtu näite järgi. Kes siis on see kontaktisik, kes hakkab tegelema selliste asjadega. Ja ikka öeldakse, et ole ise see isik. Praegusel hetkel täidan mina seda rolli. See juhi olemasolu ei pruugi olla välistatud. Aga arvan, et eetikanõukogu ülesanne ei ole kohtu juhtimine vaid pigem nende pingete maandamine, mis omavahelises suhtluses võivad olla. Julgen riskida mitte karta.

9. Valimistulemuste kuulutamine

Liis Lindström loeb ette omavalitsusorganite liikmete valimise hääletusprotokolli. (lisa nr 1)

Kohtute haldamise nõukotta osutus valituks:

Asendusliige: Kaljumäe, Sirje

Kohtunikueksami komisjoni osutused valituks:

I astmest:	Liige:	Jäätma, Janar
	Liige:	Kullerkann, Ingrid
	Liige:	Tähtväli, Moonika
	Liige:	Raag, Ülle
Ringkonnakohtust:	Liige:	Nõmm, Iko
	Liige:	Parmas, Andres
	Liige:	Pikamäe, Kaire
	Liige:	Kullerkupp, Kai
Riigikohtust :	Liige:	Kiris, Hannes
	Liige:	Ligi, Viive
	Liige:	Parrest, Nele
	Liige:	Jerofejev, Peeter

Priit Pikamäe tänab kõiki ettekandjaid ja täiskogu korraldustoimkonda.

Kohtunike XVII täiskogu lõppes kell 16.15

(allkirjastatud digitaalselt)
Priit Pikamäe
täiskogu juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kadri Nõmm
protokollija